

‘ΜΙΑ ΠΛΗΓΗ ΔΙΧΩΣ ΑΙΜΑ.,

Με τὸ μυθιστόρημά του «Μιά πληγή χωρίς αἷμα» — ὄραϊος τίτλος καὶ βαθυστόχαστος ὁ κ. Σαράβας, νέος ἀκόμη, συμπαθέστατος καὶ σεμνὸς νέος, πλησιάζει περισσότερο τὸ πρῶτο στάδιο τῆς συγγραφικῆς του ἐργασίας, πού ἦταν, χωρίς ἄλλο, τὸ καλύτερο. Γιὰ τὴν «Κόχυλαρ» θέλω νὰ πῶ, ἓνα μικρὸ ἐρωτικό διήγημα — μιὰ, ὑπερ-σεξουαλιστική, ὑποσυνειδητὴ ἀμοιβαία ἐλξη ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ μιᾶς μαϊμούς — πού ἐθύμιζε Πόε, πού διαγραφόταν μέσα ἀπὸ τὸ ἀτημέλητο καὶ συχνὰ ἀσύντακτο ὕφος τῆς μιᾶ ἀλλότροπῆ αἰσθητικῆς, καὶ πού ἐπρομηγοῦσε κάτι τὸ ἀκατατόπιστο γιὰ τὴ λογοτεχνία μας, ἀλλ’ ὅμως πάντα τὸ σημαντικό.

Ἐπακολούθησε τὸ «Δάσος τοῦ Θανάτου», κάμποσον καιρὸ μετὰ τὴν «Ἐκείνη» τοῦ συναδέλφου του κ. Τσουκαλά. Ρωμαντικά βιβλία καὶ τὰ δυό, — ἄς προσθέσωμε κ’ ἓνα ἰρίτο: τὴν μικρὴ «Ντολορίτα» τοῦ κ. Ντόλη Νίκβα, — ἦσαν ὁ τελευταῖος στῆν Ἑλλάδα ἀντίλαλος τοῦ Κνουτ Χάμσον, τοῦ συγγραφέως πού ἔφερε τὸν ρωμαντισμὸ μὲ μιὰ καινούργια, ἀπαθὴ τάχα καὶ κρύα, μορφὴ τοῦ ρεαλιστοῦ ἐκείνου μὲ τὸ παχύτατ’ ὑπόστρομμα σφοδροῦ λυρισμοῦ, πού δὲν ἀργοῦσε νὰ κορυφωθῆ καὶ νὰ ξεσπάσῃ. Τὸ δάσος τοῦ θανάτου, — τίτλος ἀσυμβίβαστα ἐπίσημος καὶ χτυπητός, περασμένης ἐποχῆς, — δὲν ἦταν παρὰ ἓνα ὑπαίθριο σανατόριο. Ἐκυκλοφοροῦσαν ἄρρωστοι ἀπελπιστικά μονότονοι καὶ ὑγιεῖς ἀδικαιολόγητα σκληροί· καὶ ὁ μόνος ἀντιπερισπασμός, ἓνας ἀλήτης, πολυταξιδευμένος καὶ ὄνειροπόλος, δὲν εὑρίσκει ὡς τὸ τέλος ἔλεος ἀπὸ τὸν συγγραφέα, ὁ ὁποῖος ἐξευτέλιξε στὰ μάτια τοῦ ἀναγνώστου τὸν εὐρύτερον ἐκείνον ἄνθρωπο, βάζοντας στὰ ἴχνη του μιὰ πεζὴ ἀγροτική χωροφυλακῆ.

Ἡ «Πληγὴ δίχως αἷμα» εἶναι ἀσυγκρίτως περισσότερο ὑποβλητικὴ καὶ συγχρόνως ἀρκετὰ ἀληθινὴ σὲ πολλὰς λεπτομέρειες· καὶ ἀκόμα, ἀρκετὰ καλογραμμένη. Τὸ γράψιμό της εἶναι ἀρκετὰ στρωτὸ καὶ οἱ ἀσάφειές της ἐλάχιστες. — Θυμίζει τὸν «Σταθμὸ τοῦ κ. Π. Χόρν. Εἶναι κ’ ἐδῶ ἓνα «γκροῦπ» ἠθοποιῶν, ὅπου ὁ συγγραφεὺς ἔχει προσληφθεῖ τάχα γιὰ ἀντιγραφεὺς, — εἶναι φρικτὰ κακογράφος ἀντιγραφεὺς πού μαλλώνει ἀδιάκοπα γιὰ τοῦτο μὲ τὸν ὑποβολέα, — μὰ ὅπου δὲν ὑπάρχει κανένας «σταθμός», κανένα ἰδανικὸ τέρμα, παρὰ ἡ ἀχαρῆ, ἡ ἀπογοητευμένη, ἡ νομαδικὴ περιπλάνηση ἀνάμεσα στὴ φιλαργυρία τῶν ἐπαρχιακῶν θεατρῶν καὶ στὴν λαιμαργία τῆς σαρκός, πού κυριαρχεῖ στοὺς ἐπαρχιώτες θεατρόφιλους.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ βιβλίου εἶναι βαρεὰ καὶ πνιχτικὴ. Ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ βλέπει στοὺς ἐξευτελισμένους ἀνθρώπους μιὰν ἀνάταση καὶ μιὰ δῖπα γιὰ ἐξαγνισμό, σὲ τρόπο πού νὰ θυμίζουν τὸ μετρημένο καὶ ὄραιο διήγημα ταῦ Πέτρου Πικροῦ «Σὰ θὰ γίνουμε ἄνθρωποι». Ἐγὼ δὲν κατόρθωσα νὰ ἰδῶ, νὰ αἰσθανθῶ, — τ’ ὁμολογῶ, — παρόμοιο πρᾶγμα. Ὡς τόσο, τὸ γκροῦπ αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μιὰ μάζα, οὔτε ἀπόρροια ἀγάλης, κουφῆ καὶ τυφλῆ: ὑπάρχουν οἱ φιλοδοξίες, οἱ ραδιουργίες, — πρὸ πάντων οἱ ραδιουργίες, — οἱ συκοφαντίες, καὶ οἱ συμπάθειες· μὰ νὰ τίς ποῦμε συμπαθείες, αὐτὲς τίς ὄλως διόλου σαρκικὲς συγγένειες, πού μόνον

τὸ spleen, μόνο ἢ ἀνία κ' ἢ ἐξάντληση εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγή-
σουν τὸν ἄνθρωπο ;

Ἐκεῖνο πού δὲν ζωγραφίζεται ὁμως, θαρρῶ, ἄρκετὰ μέσα στὸν
πλάνητα αὐτὸν θίασο, εἶναι ἡ φτώχεια, ἡ πείνα, ἡ στέρηση τῶν
χρημάτων. Ὁ συγγραφεὺς λέγει πὼς ἔζησε κοντὰ σὲ τέτοιον κό-
σμο. Νὰ πιστέψωμε ὅτι τὸν εἶδε κ' ἀληθινά, διάπλατα, ἀντικειμε-
νικά ; κ' ὅτι ἡ νειότη του δὲν τὸν παρέσυρε νὰ περιορισθῆ καὶ νὰ
ἐμβαθύνῃ μόνο σὲ μονομέρειες ;

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σαράβα εἶναι ὡς τόσο, αὐτό, ἕνας σταθμὸς
στὸ ἔργο του, πού παρακολουθοῦμε μὲ συμπάθεια κ' ἐνδιαφέρον.
Καὶ πού, — ἀφοῦ ὅποτε δῆποτε πρέπει νὰ ἐξακολουθοῦμε νὰ εἰμα-
στε κοριτικὸί, — προβλέπομε πὼς θ'ἀνεβαίνη, θ'ὰ ξεκαθαρίζεται,
θ'ὰ τελειοποιῆται ὁλοένα (*).

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Μ. ΚΑΛΛΟΝΑΙΟΥ «*Ἀγροτικά*» (Ἀθήνα, 1930).

Ὁ κ. Καλλοναῖος μᾶς εἶνε γνωστὸς καὶ ἀπὸ ἄλλα του ἔργα,
πεζὰ καὶ ἔμμετρα, πού ἐξέδωσε κατὰ διαστήματα. Στ' «*Ἀγροτικά*»
του ὁμως μᾶς παρουσιάζεται μὲ καινούργια μορφή. «Φτάνει τόση
δουλειὰ στὸ τοῦλογορῶ καμίνι τῆς σκέψης μὲ τὴν πέννα», γράφει
στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου, «καιρὸς νὰ πιάσουμε τάλετρο τῆς πλουτο-
δότρας γῆς...!» Τὰ ποιήματα πού ἀποτελοῦν τὴν σύντομη συλ-
λογὴ του εἶνε ζωγραφιές, παρμένες ἀπὸ διάφορα γεγονότα τῆς Ἑλ-
ληνικῆς ἐξοχικῆς ζωῆς, σὲ διάφορες ἐποχές. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ
ἕνα λυρισμὸ μὲ βάσι του τὴν ἠθογραφία — καὶ πού θυμίζει σὲ μερικὰ
μῆρη τὸ σαγηνευτικὸ τραγοῦδι τοῦ Μαλακάση.

Ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει τὰ ποιήματα αὐτὰ εἶνε ἡ ἀπλότης
τῆς κατασκευῆς των. Τὸ λεξιλόγιό των δὲν ἔχει καὶ πολλὴ ποικιλία,
καὶ ὁμως ἔχουν ἀπόδοσιν ἄρκετὰ καλὴ. Ἡ μορφὴ των τὰ πλησιάζει
πολύ μὲ τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι, τόσο στὸ ὕφος ὅσο καὶ στὴν
στιχομετρικὴ των — ὅλα σχεδὸν ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὸν κλασικὸ, νὰ
πούμε, τοῦ δημοτικοῦ τραγοῦδιου δεκαπεντασύλλαβο στίχο.

Στὸ ποίημα «*Χωριανή*», ὁ κ. Καλλοναῖος τραγουδεῖ τὶς «*χά-
ρες*» μιᾶς νέας χωριανῆς του, μ' ἐπιθυμία πού βέβαια εἶνε σαρκική.
Συγκινητικὰ εἶνε τὰ «*Ὁ θάνατος τῆς κόρης*», καὶ «*Νεραϊδοφιλη-
μένη*». Ἐπίσης μᾶρσαν τὰ «*Ἀλῶνι*», «*Καλοκαιρι*», «*Τρύγος*».
Μὰ ἀπ' ὅλα τὰ τραγοῦδια τοῦ βιβλίου ξεχωρίζω τὴν «*Καλλονή*»
(ὄνομα χωριοῦ τῆς Λέσβου — τοῦ χωριοῦ τοῦ ποιητοῦ πιθανῶς).
Ἀνάμεσ' ἀπ' τὴν περιγραφὴ τῶν πρόσχαρων περιγυαλιῶν τῆς Καλ-
λονῆς, μὲ τὶς γοργοτάξειδες βαρκοῦλες καὶ τὰ πολυάφωνα καΐκια,
διαβλέπει κανεὶς τὴν συγκίνησι πού δονεῖ τὴν καρδιά τοῦ ποι-
ητοῦ.

Τ' «*Ἀγροτικά*» δὲν περιέχουν βέβαια κανένα ποίημα τὸ ὁποῖο
μποροῦμε νὰ ὀνομάσωμε ἀριστούργημα· τὸ σύνολό των ὁμως ἔχει
μιὰ γλυκύτητα ἀτμοσφαιράς, μιὰ δροσιά καὶ μιὰ χάρι, ἀπὸ ἐκείνες
πού δὲν συναντοῦμε καὶ πολὺ συχνά.

Γ. Α. Π.

(*) Σ. «*Ἀλ. Τ.*» Ἡ βιβλιοκρισία αὐτὴ γράφτηκε πρὶν τὸ τρα-
γικὸ τέλος τοῦ Σαράβα.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΓΕΡΑΣ. ΣΠΑΤΑΛΑ «*Ο βίος μιᾶς ψυχῆς*». Ἐκδοτ. Ἀριστ. Μαυρίδης, Ἀθήναι 1930.

ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ «*Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ*» Τόμος Α-Β. Ἀθήνα 1930.

ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ «*Μύθοι καὶ διηγήματα*» Εἰκόνας Χαρίκλειας Στεφανοπούλου. Ἐκδοτ. Οἶκος Δημητράκου, Ἀθήνα.

ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ «*Ρήγας ὁ Βελεστινλῆς*», βιογραφικὸν ἐράνισμα, Ἀθήνα Τυπ. Βάρτσου 1930.

ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ «*Ρήγας ὁ Βελεστινλῆς*» (1757—1798), Τυπ. Π.Δ. Σακελλάριος, Ἀθήνα 1930.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΩΧΟΥ «*Ἡ Δαϊκὴ Τέχνη στὴ Ντῆνο*» Ἀθήνα 1903.

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ «*Νεοελληνικὴ Μετρικὴ*» Ἀθήνα. Βιβλιοπ. Ι. Σιδέρη, 1930.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ «*Ἀστραία*». Δράμα. Ἀθήνα 1929.

ΧΡ. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗ «*Πληγὲς καὶ φραγγέλιον*», Ἐκδ. «Ὁ Κοραῆς» Ἀθήνα 1930.

ΤΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ «*Ἄγιε σατὰν ἐλέησόν με*» Ἐκδ. Μαυρίδης, Ἀθήνα 1930.

ALFRED LORD TENNYSON «*Ἐνὸχ Ἄρντεν*» μετάφραση Γ. Ι. Μπούρλου Ἐκδ. Περιοδ. «Μουσικὰ Χρονικὰ» Ἀθήνα, Ἀπριλῆς 1930.

Κ. ΦΑΛΤΑΙΤΣ «*Ἡ κίνησις εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς γλώσσης*». Γλωσσολογικὸν σχεδιάσμα II. Τυπ. Δ. Δελῆ καὶ Ι. Τσίπη, Ἀθήναι 1929.

Κ. ΦΑΛΤΑΙΤΣ «*Ἡ ἀρχαιότης τῆς λεγομένης νεοελληνικῆς*». Γλωσσολογικὸν σχεδιάσμα III. Τυπ. Κ. Ο. Ζάκα. Ἀθήναι 1930.

GUSTAVE JEQUIER «*Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι*» Ἐλευθέρη διασκευὴ Βασ. Δασκαλάκη. Τῆς σειρᾶς «Ἱστορία τῶν λαῶν». Ἐκδοτ. Οἶκος ὁ «Κοραῆς» Ἀθήνα 1929.

ΕΛΛΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗ «*Οἱ Αἰγαῖοι*» Κρητομυκηναϊκὸς πολιτισμὸς. Τῆς σειρᾶς «Ἱστορία τῶν λαῶν» Ἐκδοτ. καὶ Τυπ. Οἶκος ὁ «Κοραῆς» 1929.

ΣΙΛΛΕΡ «*Ἡ Καμπάνα*» μετάφρασις Θάνου Κρίμπα. Ἐκδ. καὶ Τυπ. οἶκος ὁ «Κοραῆς».

MARIO CANTONI «*Κάποιες ψυχὲς*» Ἀθήνα 1930.

Γ. ΧΡ. ΜΟΔΗ «*Στὰ Μακεδονικὰ βουνά*» Ἐκδ. Α. Ι. Ράλλης, Ἀθήνα 1930.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΛΙΔΗ «*Ἡ ἑκατονταετηρεὶς τοῦ Αἰγυπτιώτου Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸ μέλλον του*». Ἐκδ. Βιβλ. «Γράμματα», Ἀλεξάνδρεια 1930.

ΤΩΝΗ Ι. ΜΑΡΤΑΛΗ «*Ἀθάνατες Ζωὲς*», Μᾶης τοῦ 1930. Κάιρο.